

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Γεώργιος Κ. Μπήτρος, Καθηγητής, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Δημήτριος Σ. Σαλαμούρης, Υπομν. Διδάκτωρ, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

I. Εισαγωγή

Την τελευταία εικοσαετία, πίσω από τις πολιτικές ιδιωτικοποιήσεων σε όλο τον κόσμο υπήρχε η πεποίθηση ότι το καθεστώς της ιδιοκτησίας παίζει σημαντικό ρόλο στην αύξηση της αποτελεσματικότητας. Σήμερα, όπως προκύπτει από πολλές εργασίες πάνω στο ίδιο θέμα¹, υπάρχει μια δυσπιστία για το αν και κατά πόσο η μορφή της ιδιοκτησίας επηρεάζει την αποτελεσματικότητα. Ειδικότερα, αυτό το οποίο υποστηρίζεται από διάφορες μελέτες, είναι ότι ο κυριότερος παράγοντας που οδηγεί στην αύξηση της αποτελεσματικότητας στη χρήση των πόρων είναι η ύπαρξη ανταγωνιστικού περιβάλλοντος². Επομένως το θεμελιώδες ερώτημα που προκύπτει είναι εάν η έκθεση των δημοσίων επιχειρήσεων στον ανταγωνισμό ή σε ανταγωνιστικότερο περιβάλλον είναι επαρκής συνθήκη για να γίνουν αποτελεσματικότερες ή μήπως θα έπρεπε να αλλάξει και η ιδιοκτησία τους;

Η άποψή μας είναι ότι, για τη μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας, τόσο οι επιχειρήσεις οι οποίες ελέγχονται από το δημόσιο όσο και οι ιδιωτικές πρέπει να έχουν ως στόχο τους τη μεγιστοποίηση της οικονομικής αποτελεσματικότητας και στις δύο διαστάσεις της, την εσωτερική ή τεχνική (technical efficiency) και τη διανεμητική (allocative efficiency). Αυτό που συχνά υποστηρίζεται είναι ότι οι ιδιωτικές επιχειρήσεις στοχεύουν στη μεγιστοποίηση των κερδών τους και συνεπώς έχουν κάθε λόγο να επιδιώκουν την *τεχνική αποτελεσματικότητα*, ενώ οι ελεγχόμενες από το δημόσιο εμφανίζονται να έχουν στόχους όπως, η ισόρροπη ανάπτυξη της οικονομίας, γεωγραφικά και κλαδικά, οι ευκαιρίες απασχόλησης, η βελτίωση της κατανομής του εισοδήματος, κ.λπ., δηλαδή τη *διανεμητική αποτελεσματικότητα*. Όμως, ανεξαρτήτως των στόχων που οι δύο κατηγορίες επιχειρήσεων προσπαθούν να επιτύχουν, ο κοινός κανόνας που τις διέπει είναι ότι *"η επίτευξη τεχνικής αποτελεσματικότητας αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη διανεμητικής αποτελεσματικότητας"*. Και τούτο γιατί, αν με δεδομένα μέσα δεν επιτυγχάνεται η μέγιστη δυνατή παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών, η διανεμητική αποτελεσματικότητα θα παραβιάζεται, αφού θα γίνεται σπατάλη των κοινωνικών πόρων.

* Η έρευνα στην οποία στηρίζεται η παρούσα εργασία έγινε δυνατή με μια μικρή χρηματική ενίσχυση που μας χορηγήθηκε από το Κέντρο Οικονομικής Έρευνας του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

1. Τέτοιες είναι, για παράδειγμα, οι εργασίες των Pescatrice & Trapani (1980), Davies (1977), Caves & Christensen (1980), και Parker (1991).

2. Βλέπε, για παράδειγμα, Domberger and Piggott (1986), Savas (1977), Vickers and Yarrow (1988), and Dunshire et al. (1991).

Αλλά η επίτευξη συνολικής αποτελεσματικότητας δεν εξαρτάται μόνο από τους στόχους που επιδιώκουν οι επιχειρήσεις. Ο λόγος είναι ότι, με δεδομένη την τεχνική αποτελεσματικότητα, αν η αγορά είναι μονοπωλιακή, η επίτευξη της διανεμητικής αποτελεσματικότητας είναι αβέβαιη, ενώ αντίθετα σε περίπτωση που η αγορά είναι ανταγωνιστική η διανεμητική αποτελεσματικότητα εξασφαλίζεται. Συνεπώς, αν περιορίσουμε την ανάλυση μόνο σε δημόσιες επιχειρήσεις που δρουν στον ανταγωνιστικό τομέα της οικονομίας, η απάντηση στο ερώτημα που τέθηκε πιο πάνω, αν δηλαδή η έκθεσή τους στον ανταγωνισμό είναι επαρκής συνθήκη για να γίνουν συνολικά αποτελεσματικές, θα εξαρτάται από το εάν επιτυγχάνουν σχετικά μεγαλύτερη ή ίση τεχνική αποτελεσματικότητα σε σχέση με τις αντίστοιχες ιδιωτικές. Εάν οι ελεγχόμενες από το δημόσιο επιχειρήσεις είναι εξίσου ή περισσότερο αποδοτικές από τις αντίστοιχες ιδιωτικές, τότε εκλείπει η ανάγκη ιδιωτικοποίησής τους. Σε αντίθετη περίπτωση η ιδιωτικοποίηση των δημόσιων επιχειρήσεων κρίνεται απαραίτητη διότι διαφορετικά οδηγούμαστε σε υποδεέστερα αποτελέσματα από κοινωνική σκοπιά.

Ο κύριος σκοπός αυτής της εργασίας είναι να συγκρίνει την οικονομική αποτελεσματικότητα επιχειρήσεων που λειτουργούν στον ανταγωνιστικό τομέα της Ελληνικής οικονομίας και οι οποίες ελέγχονται άμεσα ή έμμεσα, από το δημόσιο με εκείνη των ιδιωτικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στους αντίστοιχους κλάδους. Ένας δεύτερος στόχος είναι να ανιχνεύσουμε τους παράγοντες που διαμορφώνουν τις τυχόν διαφορές στις τάσεις της αποτελεσματικότητας των δύο μορφών επιχειρήσεων, και τέλος, στην έκταση που το επιτρέπουν τα αποτελέσματα, να βγάλουμε κάποια συμπεράσματα χρήσιμα για τους σχετικούς χειρισμούς της οικονομικής πολιτικής.

II. Μεθοδολογία και δεδομένα

Για να επιτύχουμε τους πιο πάνω στόχους, υπολογίζουμε και συγκρίνουμε την αποδοτικότητα των δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων με βάση μερικούς από τους κυριότερους αριθμοδείκτες αποδοτικότητας. Όμως, η ανάλυσή μας δεν περιορίζεται μόνο σ' αυτή τη βάση. Ταυτόχρονα, υπολογίζουμε και χρησιμοποιούμε και άλλους αριθμοδείκτες, όπως είναι οι αριθμοδείκτες ρευστότητας, διάρθρωσης των κεφαλαίων και βιωσιμότητας, και δαπανών λειτουργίας. Οι τελευταίοι μας δίνουν τη δυνατότητα για μια πιο πολύπλευρη και ολοκληρωμένη σύγκριση της θέσης των δύο κατηγοριών επιχειρήσεων.

Το δείγμα που επιλέχθηκε για τον έλεγχο της υποθέσεως ότι το *ιδιοκτησιακό καθεστώς δεν επηρεάζει την οικονομική αποτελεσματικότητα* αποτελείται από 24 επιχειρήσεις όπου το κράτος μέσω των εμπορικών τραπεζών ελέγχει πλέον του 50% του μετοχικού τους κεφαλαίου³. Οι επιχειρήσεις αυτές λειτουργούν στους κλάδους τους

3. Το κυριότερο μέρος των στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν για τις επιχειρήσεις του δείγματος προέρχεται από τους δημοσιευμένους ισολογισμούς και τις καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσης, από πληροφορίες που περιλαμβάνονται στους ετήσιους απολογισμούς, καθώς και από άλλες εξωλογιστικές πηγές.

παράλληλα με πολλές και γενικά, μικρότερες σε μέγεθος ιδιωτικές επιχειρήσεις. Κατά συνέπεια, αντιμετωπίζουν τις ίδιες συνθήκες ανταγωνισμού.

Η επιλογή αυτού του συγκεκριμένου πλαισίου εμπειρικής έρευνας μας επιτρέπει να κρατήσουμε τον παράγοντα του ανταγωνισμού σταθερό. Έτσι, έχουμε τη δυνατότητα να υποθέσουμε εύλογα ότι οποιεσδήποτε διαφορές παρατηρούνται στην αποτελεσματικότητα μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων οφείλονται σε άλλους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν κατά κύριο λόγο την τεχνική τους αποτελεσματικότητα.

Ακόμη, για να αποφύγουμε να επιλέξουμε αυθαίρετα κάποιες συγκεκριμένες ιδιωτικές επιχειρήσεις, αποφασίσαμε η σύγκριση να γίνει με βάση τα μέσα μεγέθη των αντίστοιχων κλάδων. Αυτό σημαίνει ότι συγκρίνουμε την τεχνική αποτελεσματικότητα των δημόσιων επιχειρήσεων του δείγματος με εκείνη των κλάδων στους οποίους ανήκουν.

Τέλος, προκειμένου για να εξασφαλιστεί η μεγαλύτερη δυνατή αξιοπιστία των αποτελεσμάτων επιλέχθηκαν επιχειρήσεις:

α) με σχεδόν συνεχή λειτουργία κατά τη διάρκεια των ετών 1978 -1991. Ο πολύχρονος έμμεσος κρατικός έλεγχος στις επιχειρήσεις του δείγματος μας επιτρέπει μια αξιόπιστη ανάλυση όσον αφορά την επίδραση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος στα οικονομικά μεγέθη των επιχειρήσεων αυτών.

β) στο κεφάλαιο των οποίων οι δημόσιες τράπεζες συμμετέχουν με ποσοστό πλέον του 50%, και, τέλος,

γ) που λειτουργούν σε 10 από τους 20 βιομηχανικούς κλάδους⁴ της Ελληνικής Οικονομίας.

III. Αποτελέσματα

Για τη σύγκριση της αποδοτικότητας των περιουσιακών στοιχείων, των χρησιμοποιούμενων κεφαλαίων και της κερδοφορίας των επιχειρήσεων του δείγματος με τα αντίστοιχα κλαδικά μεγέθη υπολογίζουμε και χρησιμοποιούμε τους ακόλουθους αριθμοδείκτες:

- α) Απόδοση Ενεργητικού (ΑΑΕ),
- β) Απόδοση Συνολικών Κεφαλαίων (ΑΑΣΚ),
- γ) Μεικτό Περιθώριο (ΑΜΠ),
- δ) Καθαρό Περιθώριο (ΑΚΠ),
- ε) Καθαρά Κέρδη ανά Εργαζόμενο (ΚΚ/Ε).

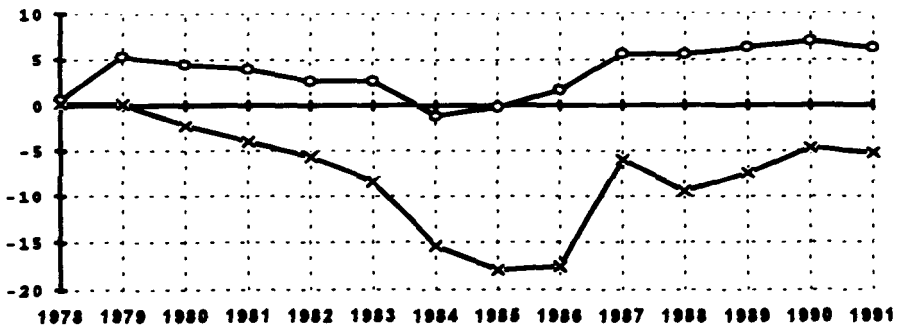
Οι ορισμοί που υιοθετούμε κατά τον υπολογισμό τους περιγράφονται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α και ακολουθούν με ακρίβεια τα παραδεδομένα πρότυπα στις επιστήμες της λογιστικής και της χρηματοδότησης.

4. Οι βιομηχανικοί κλάδοι που επιλέχθηκαν για την διεξαγωγή της έρευνας είναι οι εξής: Ειδών Διατροφής (20), Ποτών (21), Υφαντουργίας (23), Ξύλου & Φελλού εκτός Επιπλαστικής (25), Χάρτου & Ειδών εκ Χάρτου (27), Εκτυπώσεις & Εκδόσεων (28), Χημικών Προϊόντων (31), Μη Μεταλλικών Ορυκτών (33), Μεταλλικών προϊόντων (35), Ηλεκτρικών Μηχανών (37).

Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για την εξαγωγή των εκτιμήσεων για τους κλάδους προέρχονται από τις Ετήσιες Έρευνες της Βιομηχανίας της ΕΣΥ.Ε. (Για τα έτη 1978, 1979, δεν έγιναν οι αντίστοιχες έρευνες), και από τις Ετήσιες Εκδόσεις για την Ελληνική Βιομηχανία του ΣΕΒ.

Τα αποτελέσματα είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτικά. Όπως δείχνουν τα Διαγράμματα 1 και 2 στην επόμενη σελίδα, οι δημόσιες επιχειρήσεις έχουν αποδοτικότητα σημαντικά χαμηλότερη από τη μέση αποδοτικότητα των κλάδων στους οποίους ανήκουν. Επιπροσθέτως, η απόκλιση των δύο αριθμοδεικτών από το 1978 στο 1991 φανερώνει ότι η διαφορά στην αποδοτικότητα μεγαλώνει δραματικά σε βάρος των πρώτων. Πιο συγκεκριμένα, ενώ η μέση αποδοτικότητα των δημόσιων επιχειρήσεων το 1978 σχεδόν προσέγγιζε τη μέση αποδοτικότητα των κλάδων, από το 1979 και μέχρι το 1986 η "ψαλίδα" σταδιακά μεγάλωνε με αποκορύφωμα το 1986, οπότε η απόκλιση από τη μέση αποδοτικότητα του κλάδου πήρε τη μέγιστη τιμή της.

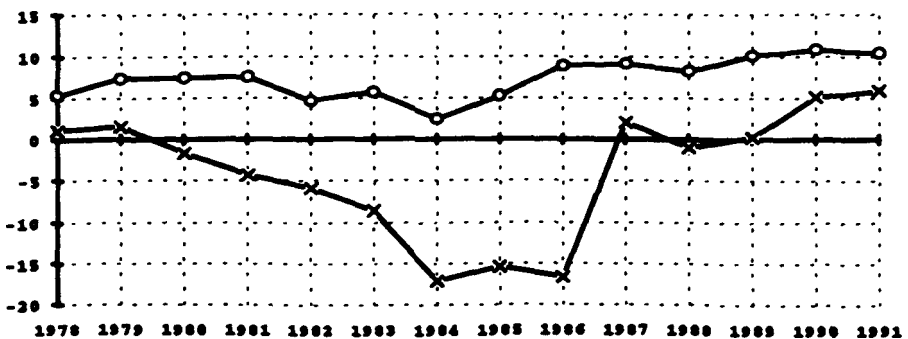
ΑΠΟΔΟΣΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

—○— Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ —x— Μ.Ο. ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

ΑΠΟΔΟΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

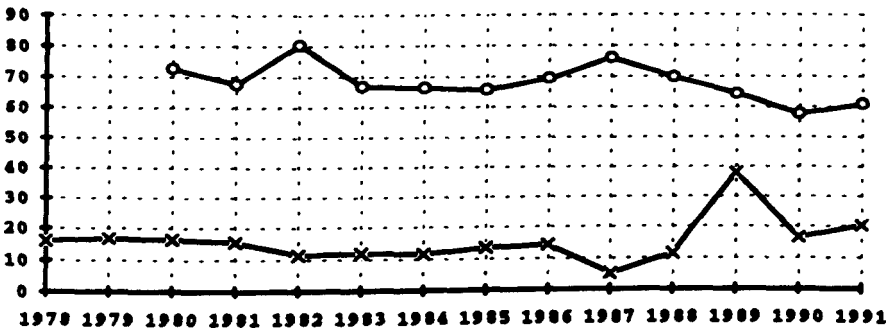
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

—○— Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ —x— Μ.Ο. ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Το πρόγραμμα της σταθεροποίησης που ακολουθήθηκε από το 1985 ως το 1987 βλέπουμε ότι συνέβαλε κάπως στο κλείσιμο της "ψαλίδας". Όμως, οι δημόσιες επιχειρήσεις συνέχισαν να παραμένουν σε σαφώς χαμηλότερο επίπεδο από άποψη αποδοτικότητας σε σχέση με τις ιδιωτικές και σε απόλυτα επίπεδα το 1991 βρίσκονταν εκεί που ήταν το 1978.

Περίπου το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει αν αντί του δείκτη της αποδοτικότητας χρησιμοποιήσουμε το δείκτη της κερδοφορίας. Τα Διαγράμματα 3 και 4 πιο κάτω δείχνουν ότι: α) η κερδοφορία των επιχειρήσεων του δείγματος όλα τα χρόνια ήταν σταθερά χαμηλότερη από τη μέση κερδοφορία των κλάδων, β) οι αποκλίσεις των δεικτών μεγάλωναν σε βάρος των δημόσιων επιχειρήσεων μέχρι το 1986 και βελτιώθηκαν κάπως στη συνέχεια

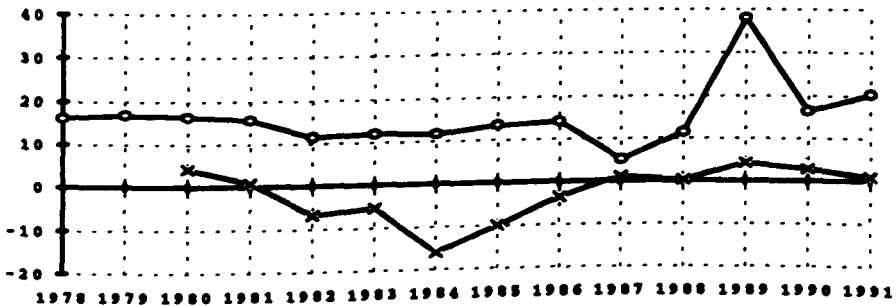
ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΑΟΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

—○— Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ —x— Μ.Ο. ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

ΚΑΘΑΡΟ ΚΕΡΑΟΣ

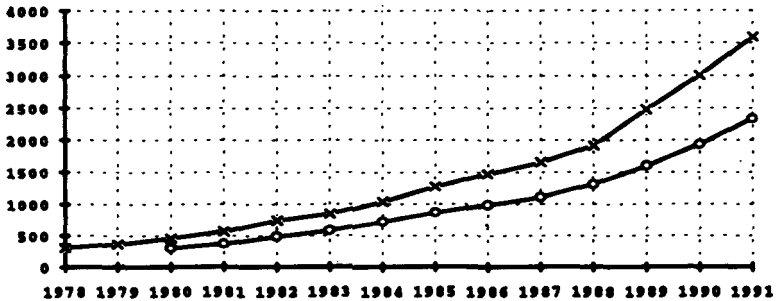
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

—○— Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ —x— Μ.Ο. ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

και γ) η καθαρή κερδοφορία των δημόσιων επιχειρήσεων ήταν για όλα τα χρόνια από σημαντικά αρνητική μέχρι σχεδόν μηδενική. Το τελευταίο σημαίνει ότι οι ιδιοκτήτριες τράπεζες των επιχειρήσεων του δείγματος τις διοικούν με ένα υπόδειγμα που απέχει πολύ από εκείνο των ιδιωτικών επιχειρήσεων σε όρους οικονομικής αποτελεσματικότητας.

Οι λόγοι οι οποίοι εξηγούν τη χαμηλότερη αποδοτικότητα των επιχειρήσεων του δείγματος μπορούν να ανιχνευτούν σχετικά εύκολα. Προς τούτο ας συγκρίνουμε για τις δύο κατηγορίες επιχειρήσεων τους δείκτες των αμοιβών ανά εργαζόμενο και των καθαρών κερδών ανά εργαζόμενο με τη βοήθεια των Διαγραμμάτων 5 και 6 και των εξισώσεων που δίνονται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.

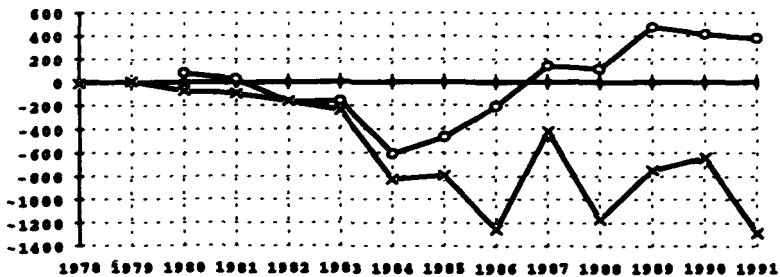
ΑΜΟΙΒΕΣ ΑΝΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

—○— Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ —×— Μ.Ο. ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΑΝΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ

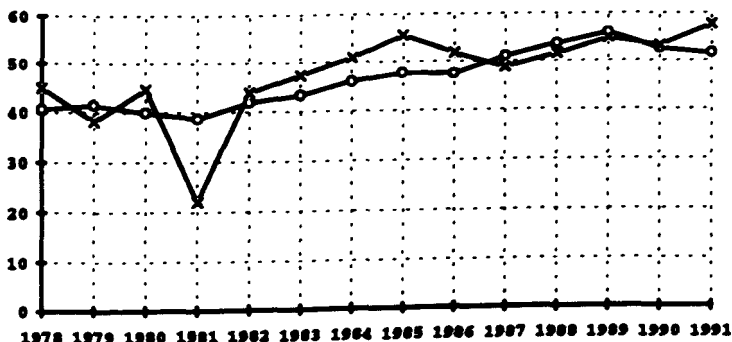
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

—○— Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ —×— Μ.Ο. ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Από τις εξισώσεις και το Διάγραμμα 5 βλέπουμε ότι ο δείκτης των αμοιβών ανά εργαζόμενο στις δημόσιες επιχειρήσεις αυξάνεται διαχρονικά με μεγαλύτερο ρυθμό ($\eta_{\delta} = 1,64$) από τον αντίστοιχο μέσο ρυθμό αύξησης του κλάδου ($\eta_{\kappa} = 1,51$). Ταυτόχρονα, το μέσο καθαρό κέρδος ανά εργαζόμενο στο δείγμα μειώνεται συνεχώς και δραστικά, ενώ το αντίστοιχο των κλάδων, ξεκινώντας από το 1986, αλλάζει τάση και ακολουθεί ανοδική πορεία (Διάγραμμα 6). Έτσι, για τις δημόσιες επιχειρήσεις παρατηρείται το παράδοξο φαινόμενο ότι ανά εργαζόμενο τα μεν κέρδη μειώνονται, οι δε αμοιβές αυξάνουν. Αυτές οι διαπιστώσεις αποδεικνύουν ότι, παρά τις προτροπές των πολιτικών κομμάτων περί του αντιθέτου, στις επιχειρήσεις που ελέγχονται άμεσα ή έμμεσα από το δημόσιο δεν υπάρχει καμία συσχέτιση της αμοιβής με την αποδοτικότητα ($R=0$). Αντίθετα, όπως φαίνεται από τους πίνακες στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β, στο επίπεδο των κλάδων υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ αποδοτικότητας και αμοιβών των εργαζομένων, ($R = 0,64$).

Ενδείξεις σχετικά με το μέσο επίπεδο τεχνολογικής υποδομής των επιχειρήσεων του δείγματος σε σχέση με το μέσο επίπεδο των κλάδων προκύπτουν από τη χρήση του αριθμοδείκτη συσσωρευμένων αποσβέσεων πάγιων περιουσιακών στοιχείων (ΑΣΑΠ) και του αριθμοδείκτη συσσωρευμένων αποσβέσεων μηχανημάτων (ΑΣΑΜ). Αν ως κριτήριο μέτρησης της τεχνολογικής υποδομής υιοθετήσουμε τον πρώτο, τα αποτελέσματα δεν

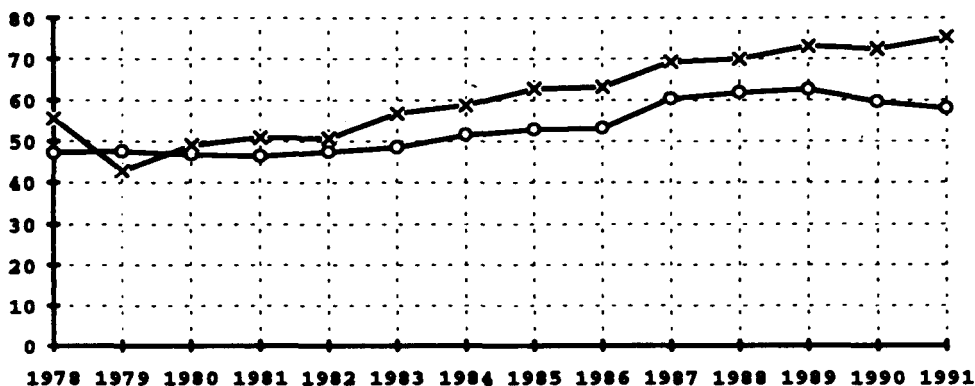
ΣΥΣΣΩΡΕΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΠΑΓΙΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7

—o— M.O. ΚΛΑΔΟΥ —x— M.O. ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

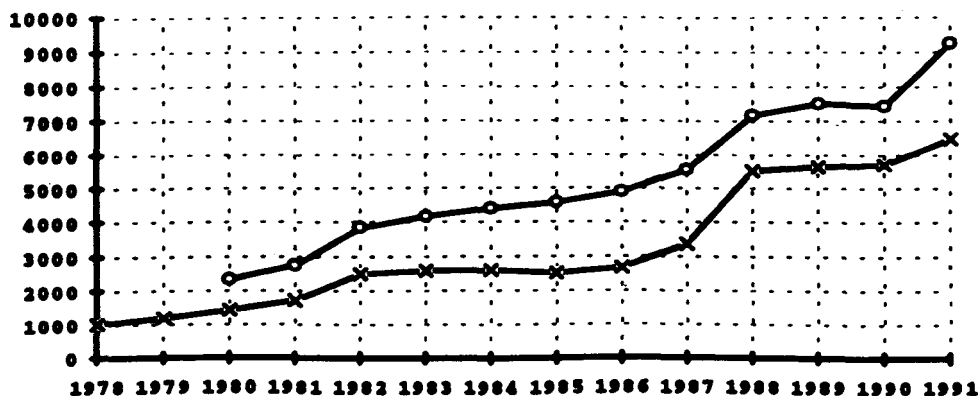
είναι ξεκάθαρα καθώς κατά περιόδους οι δημόσιες επιχειρήσεις εμφανίζονται να ανανεώνουν πιο συχνά τον πάγιο εξοπλισμό τους από την αντίστοιχη μέση επιχείρηση των κλάδων, και αντίστροφα, ($\eta_{\delta} \eta_{\kappa} = 0,27$), (Διάγραμμα 7). Αντίθετα, αν θεωρήσουμε ως ορθότερο και πιο εξειδικευμένο μέτρο σύγκρισης τον δεύτερο αριθμοδείκτη, βλέπουμε ότι οι επιχειρήσεις του δείγματος μετά το 1980 ανανεώνουν με βραδύτερους ρυθμούς τον τεχνολογικό εξοπλισμό τους, ($\eta_{\delta} = 0,31$, $\eta_{\kappa} = 0,27$), (Διάγραμμα 8).

ΣΥΣΣΩΡΕΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8**

—○— Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ —x— Μ.Ο. ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Συνεπώς, οι ενδείξεις είναι ότι οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις έχουν παλαιότερο τεχνολογικό εξοπλισμό. Μάλιστα, οι ενδείξεις αυτές ενισχύονται και από τη διαχρονική εξέλιξη του δείκτη καθαρών πάγιων ανά εργαζόμενο (ΑΚΠ/Ε). Από το Διάγραμμα 9 φαίνεται καθαρά ότι η μέση επιχείρηση των κλάδων είναι μεγαλύτερης εντάσεως κεφαλαίου από τη μέση επιχείρηση του δείγματος. Με άλλα λόγια, οι επιχειρήσεις του δείγματος με την πάροδο του χρόνου γίνονται επιχειρήσεις μεγαλύτερης εντάσεως εργασίας, ($\eta_{(κ-δ)}$ = 0,36 > 0).

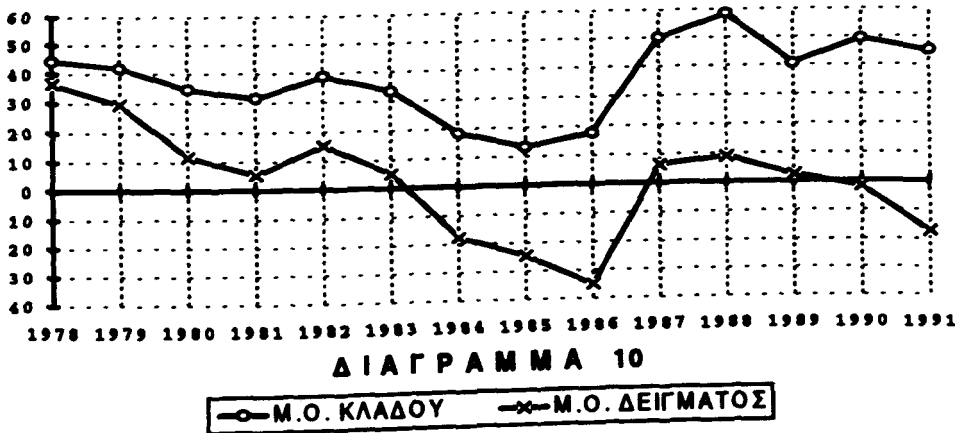
Από τους αριθμοδείκτες των ιδίων προς τα συνολικά κεφάλαια (ΙΚ/ΣΚ), των δανειακών προς τα συνολικά κεφάλαια (ΔΚ/ΣΚ), και των ιδίων προς τα δανειακά κεφάλαια (ΙΚ/ΔΚ), προκύπτουν συμπεράσματα σχετικά με το ποσοστό του συνόλου των ενεργητι-

ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΓΙΑ ΑΝΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9**

—○— Μ.Ο. ΚΛΑΔΟΥ —x— Μ.Ο. ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

κών στοιχείων των επιχειρήσεων που έχει χρηματοδοτηθεί από τους φορείς τους και του ποσοστού του συνόλου των ενεργητικών στοιχείων που έχει χρηματοδοτηθεί από βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους πιστωτές. Ένα υψηλό ποσοστό ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με τα συνολικά κεφάλαια, χωρίς να αποτελεί απαραίτητα ένδειξη ότι η επιχείρηση ακολουθεί τον επωφελέστερο τρόπο χρηματοδότησής της, είναι αξιόπιστη ένδειξη σχετικά με το βαθμό εξασφάλισης των πιστωτών της, και φυσικά αποτελεί σοβαρό κριτήριο αξιολόγησης της δανειοληπτικής ικανότητας της επιχείρησης. Όπως παρατηρούμε από το Διάγραμμα 10, στις επιχειρήσεις του δείγματος το ποσοστό των ιδίων προς τα δανειακά

ΙΔΙΑ ΠΡΟΣ ΔΑΝΕΙΑΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

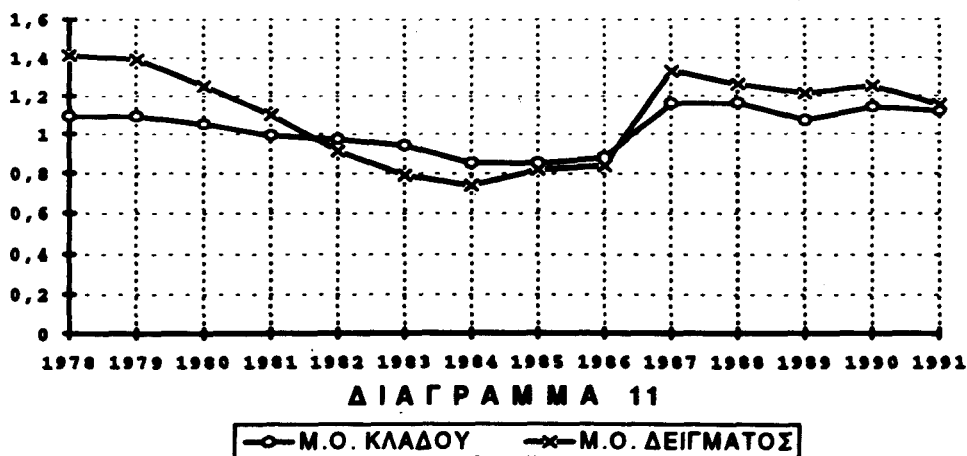
κεφάλαια το 1978 προσέγγιζε εκείνο των κλάδων. Όμως, από το 1979 και μετά, ο μέσος αριθμοδείκτης των επιχειρήσεων του δείγματος ελαττώνεται δραματικά σε σχέση με το μέσο αριθμοδείκτη των κλάδων, ($\eta_{\text{κ.δ.}} = 0,72 > 0$).

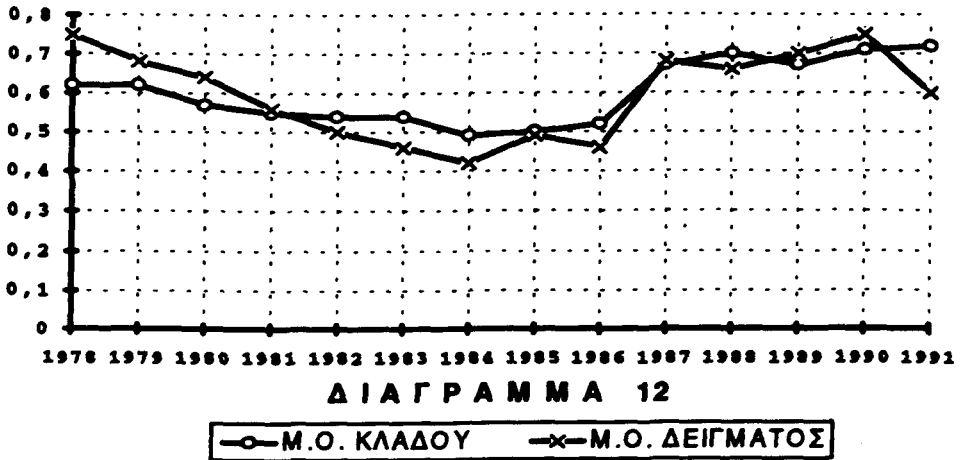
Από τη χρησιμοποίηση των αριθμοδεικτών γενικής ρευστότητας (ΑΓΡ) και ειδικής ρευστότητας (ΑΕΡ), παίρνουμε ανάμικτα αποτελέσματα και δεν μπορούμε να καταλήξουμε σε κάποιο ισχυρό συμπέρασμα σχετικά με την υπεροχή ή όχι των δημόσιων επιχειρήσεων έναντι των κλάδων, (Διαγράμματα 11 και 12 στην επόμενη σελίδα). Είναι ενδεχόμενο όμως, η εφάμιλλη με των κλάδων ρευστότητα των δημόσιων επιχειρήσεων να οφείλεται στη δανειοληπτική ευχέρεια που οι επιχειρήσεις απολαμβάνουν από τις τράπεζες στις οποίες ανήκουν. Αν αυτό συμβαίνει τότε υπάρχει ασυνέπεια με τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τον αριθμοδείκτη (ΙΚ/ΔΚ), όπου όπως φαίνεται, τα ίδια κεφάλαια των δημόσιων επιχειρήσεων είναι για μεγάλες χρονικές περιόδους μηδενικά ή αρνητικά. Από την άλλη πλευρά αν αυτό πράγματι συμβαίνει, εξηγεί κατά κάποιο τρόπο τη μακροζωία τέτοιων επιχειρήσεων που ενώ αντιμετωπίζουν οξεία οικονομικά προβλήματα, διατηρούνται για μεγάλα χρονικά διαστήματα σε λειτουργία. Αντίθετα, μια ιδιωτική επιχείρηση

με ανάλογη παρουσία θα είχε μειωμένη δανειοληπτική ικανότητα, αφού οι πιστωτές της δεν θα εξασφαλιζόνταν.

Από την παραπάνω ανάλυση των δεδομένων προκύπτει ότι οι δημόσιες επιχειρήσεις δεν είναι τεχνικά αποτελεσματικές στον ίδιο βαθμό με τη μέση επιχείρηση των κλάδων. Για την επίτευξη της εσωτερικής αποτελεσματικότητας απαιτείται : 1) να χρησιμοποιείται η ελάχιστη ποσότητα κάθε εισροής για την παραγωγή μιας συγκεκριμένης ποσότητας προϊόντος, και 2) οι εισροές να χρησιμοποιούνται με τρόπο που να ελαχιστοποιείται το κόστος παραγωγής που προσδιορίζεται από τις σχετικές τιμές των παραγωγικών συντελεστών. Οι δημόσιες επιχειρήσεις αποτυγχάνουν στο πρώτο διότι παρατηρείται υποαπασχόληση, υποδεέστερη τεχνολογική υποδομή και γενικότερα απουσία κινήτρων για οικονομία στις εισροές. Πιο συγκεκριμένα, αυτό που παρατηρείται έντονα είναι η συνεχώς αυξανόμενη δαπάνη για μισθούς και άλλες συμπληρωματικές παροχές, πάνω από το ανταγωνιστικό επίπεδο. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την αναδιανομή του εισοδήματος από τους καταναλωτές προς τους εργαζόμενους σε επιχειρήσεις ελεγχόμενες από το δημόσιο.

ΓΕΝΙΚΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ

ΕΙΔΙΚΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ

Αποτυγχάνουν και στο δεύτερο διότι δεν ανταποκρίνονται γρήγορα στις μεταβολές των τιμών των παραγωγικών συντελεστών αφού παρουσιάζονται να χρησιμοποιούν περισσότερο κεφάλαιο ανά εργαζόμενο. Αυτό συμβαίνει διότι οι εργατικές ενώσεις σχεδόν πάντα αντιτίθενται σε οποιοδήποτε μέτρο αύξησης της παραγωγικότητας αν έχει σαν συνέπεια απώλειες θέσεων εργασίας, αλλά και διότι οι εκάστοτε κυβερνήσεις είτε επιδεικνύουν ιδιαίτερη ευαισθησία σε θέματα ανεργίας, είτε επιδιώκουν μέσω των επιχειρήσεων αυτών την επίτευξη άλλων πολιτικών προτεραιοτήτων και επιλογών.

Οι επιπτώσεις από τη μη παραγωγική χρήση των συντελεστών παραγωγής ή τη δημιουργία ζημιών, είναι σχεδόν ανύπαρκτες. Το κράτος συνήθως παρεμβαίνει και καλύπτει τις ζημιές. Έτσι η επιβίωση μιας ελεγχόμενης από το δημόσιο επιχείρησης δεν εξαρτάται και τόσο από την αποδοτικότητά της και έτσι στόχοι όπως, π.χ. η κερδοφορία, να θεωρούνται ως χαμηλής προτεραιότητας. Φυσική συνέπεια των παραπάνω είναι και η μη συσχέτιση της αμοιβής με την παραγωγικότητα. Μπορούμε να παρατηρήσουμε το παράδοξο φαινόμενο ότι, τη συνεχή μείωση των κερδών ανά εργαζόμενο συνοδεύει διαχρονικά μια σταθερή αύξηση της αμοιβής ανά εργαζόμενο.

Οι ελεγχόμενες από το δημόσιο επιχειρήσεις λειτουργούν κάτω από περιορισμούς που δεν τις αφήνουν να ωφεληθούν από την ανάπτυξη ανταγωνιστικών πιέσεων στις αγορές που δραστηριοποιούνται. Και δεν "αισθάνονται" τις πιέσεις του ανταγωνισμού διότι δεν αντιμετωπίζουν στον ίδιο βαθμό τους κινδύνους που οι αντίστοιχες ιδιωτικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν, όπως τον κίνδυνο πτώχευσης ή μεταφοράς της ιδιοκτησίας τους. Παρατηρείται ότι, οι δημόσιες επιχειρήσεις πτωχεύουν σε χρόνο αργότερα από το χρόνο που πτωχεύει μια ιδιωτική επιχείρηση με ανάλογη παρουσία. Έτσι ο φόβος εξαγοράς ή πτώχευσης παύει να είναι αποτελεσματικός για τον περιορισμό της χαμηλής αποδοτικότητας των ελεγχόμενων από το δημόσιο επιχειρήσεων. Βασικές επιπτώσεις των παραπά-

νω είναι τα διαρκώς αυξανόμενα ελλείμματα, ενώ η συνεχής επιδείνωση της θέσεώς τους στην αγορά συχνά οδηγεί και στην αδυναμία ιδιωτικοποίησής τους στο μέλλον.

Τέλος, η διοικητική ασυνέχεια που χαρακτηρίζει κυρίως τις Ελληνικές δημόσιες επιχειρήσεις, αλλά όχι μόνο, έχει σαν συνέπεια την έλλειψη συνέπειας και αξιοπιστίας όσον αφορά τους επιδιωκόμενους στόχους. Συχνά οι διοικούντες εμφανίζονται να είναι πολιτικά πρόσωπα είτε πρόσωπα χωρίς ανάλογη εμπειρία⁵. Είναι σύνηθες φαινόμενο η οποιαδήποτε μεταβολή στην πολιτική κατάσταση να επιφέρει αυτόματη αλλαγή στις διοικήσεις των δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων, οι οποίες εν συνεχεία μεταβάλλουν, επαναπροσδιορίζουν ή και ματαιώνουν προγράμματα της προηγούμενης διοίκησης.

Δεν θα έπρεπε να διαφύγει της προσοχής μας η συνολικότερη απόδοση της οικονομίας την τελευταία δεκαπενταετία, η οποία είναι αποκαρδιωτική. Παρατηρώντας τον μέσο αριθμοδείκτη καθαρού κέρδους των κλάδων, βλέπουμε να παρουσιάζεται αρνητικός κατά τα έτη 1982 -1986, και χαμηλός με αυξομειώσεις κατά τα επόμενα έτη. Αυτό είναι δυσσιώπο σημάδι, άξιο προσοχής, αλλά που δεν αφορά την παρούσα ανάλυση. Προβλήματα όπως αυτό της ανεργίας απαιτούν συνολικότερη αντιμετώπιση και δεν θα έπρεπε να συνδυάζονται με την επαναλειτουργία ή συνέχιση της λειτουργίας "προβληματικών" επιχειρήσεων, αφού σε αυτή την περίπτωση το πρόβλημα διαιωνίζεται και παράλληλα υποθηκεύεται το μέλλον της Ελληνικής οικονομίας.

IV. Συμπεράσματα

Η χειροτέρευση των οικονομικών πολλών επιχειρήσεων την τελευταία δεκαπενταετία οδήγησε στην υπαγωγή τους στον Οργανισμό Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων. Ο Ο.Α.Ε. σίγουρα δεν ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες αναδιοργάνωσης και εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων αυτών. Από το 1990 άρχισε μια προσπάθεια αποκρατικοποίησης των "προβληματικών" επιχειρήσεων, τα αποτελέσματα της οποίας μπορούν να θεωρηθούν ως ενθαρρυντικά. Σε σχετική έρευνα που αφορά πρώην επιχειρήσεις του Ο.Α.Ε. που έχουν ιδιωτικοποιηθεί φαίνεται ότι "Όλες αυτές που πουλήθηκαν έχουν μπει σε εξυγιαντική πορεία, ενώ πολλές από αυτές παρουσιάζουν κέρδη ακόμα και σε κλάδους που βρίσκονται σε διεθνή ύφεση όπως αυτός της κλωστούφαντουργίας⁶."

Παρά όλα αυτά, πολλοί υποστηρίζουν ακόμα και σήμερα την άποψη ότι, η έκθεση σε ανταγωνιστικό περιβάλλον επιχειρήσεων ελεγχόμενων από το Δημόσιο, θα βελτιώνει την θέση τους σε τέτοιο βαθμό ώστε θα ήταν εξίσου αποτελεσματικές με τις αντίστοιχες επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα. Δυστυχώς, στην πράξη, αυτή η άποψη δεν επαληθεύεται. Όπως είδαμε από την προηγηθείσα ανάλυση, η αποδοτικότητα των επιχειρήσεων όπου

5. Από το 1975 που κρατικοποιήθηκε η Ολυμπιακή ως σήμερα πέρασαν από τις θέσεις του διοικητικού συμβουλίου της αναριθμητοί πρόεδροι, γενικοί διευθυντές και βοηθοί γενικοί διευθυντές, σε βαθμό που δεν συνειεί σε καμία άλλη εταιρία. Και είναι χαρακτηριστικές οι δηλώσεις δυο πρώην προέδρων της που ο μόνος πρώτος όταν ανέλαβε δήλωσε με ειλικρίνεια ότι "γνωρίζει για την εταιρία όσα γνωρίζει ένας απλός επιβάτης της", ενώ ο δεύτερος δήλωσε ότι "στις θέσεις του προέδρου ή γενικού διευθυντή της εταιρίας αισθάνεσαι από τη στιγμή που κάθεται ότι είσαι υπό προθεσμία" (Οικονομικός Ταχυδρόμος, 19/5/1994).

6. Οικονομικός Ταχυδρόμος 19/ 5 /1994

το κράτος μέσω των εμπορικών Τραπεζών ελέγχει περισσότερο από το 50% του μετοχικού κεφαλαίου τους, είναι χαμηλότερη από τη μέση αποδοτικότητα των κλάδων στους οποίους ανήκουν.

Γνωρίζοντας ότι, τόσο οι έμμεσα ελεγχόμενες από το τραπεζικό σύστημα επιχειρήσεις, όσο και οι υπόλοιπες ιδιωτικές δρουν στο ίδιο ανταγωνιστικό περιβάλλον, μας επιτρέπει εύκολα να οδηγηθούμε στο συμπέρασμα ότι η δομή της ιδιοκτησίας παίζει αναμφίβολα σημαντικό ρόλο στην αποδοτικότητα των επιχειρήσεων. Και ενώ σε καμία περίπτωση δεν θα ισχυριζόμασταν ότι ο ανταγωνισμός δεν παρακινεί εξίσου όλες τις επιχειρήσεις να βελτιώσουν την αποδοτικότητά τους, το κρίσιμο προσδιοριστικό στοιχείο της υποδεέστερης αποδοτικότητας των επιχειρήσεων του δείγματος, φαίνεται ότι είναι ο έμμεσος κρατικός έλεγχος στον οποίο αυτές υπόκεινται. Συνεπώς, *ο ανταγωνισμός ενώ αποτελεί σίγουρα αναγκαία συνθήκη, δεν αποτελεί επαρκή συνθήκη για την επίτευξη οικονομικής αποτελεσματικότητας*. Αντίθετα, το ιδιοκτησιακό καθεστώς προβάλλει ως καθοριστικός παράγοντας για την προαγωγή της οικονομικής αποτελεσματικότητας.

Με βάση τα προαναφερθέντα και με δεδομένο ότι η διανεμητική αποτελεσματικότητα προϋποθέτει την ύπαρξη τεχνικής αποτελεσματικότητας καθίσταται προφανές ότι άλλες δομικές αλλαγές στη λειτουργία αυτών των επιχειρήσεων, πέρα της έκθεσης τους στον ανταγωνισμό, είναι απαραίτητες. Η ιδιωτικοποίησή τους, αφ' ενός θα τις απάλλασσε από τις αδυναμίες που προαναφέρθηκαν, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να λειτουργήσουν με προοπτικές και με συγκεκριμένο προσανατολισμό, και αφ' ετέρου θα συνέβαλε στην απαλλαγή του βάρους που αυτές οι επιχειρήσεις επιβάλλουν στο κοινωνικό σύνολο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α - ΤΥΠΟΛΟΓΙΟ

Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας & Κερδοφορίας.

Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού = (Καθαρά Κέρδη Εκμετάλλευσης / Σύνολο Ενεργητικού) X 100.

Αριθμοδείκτης Μικτού Περιθωρίου = (Μικτά Κέρδη Χρήσης / Καθαρές Πωλήσεις Χρήσης) X 100.

Αριθμοδείκτης Καθαρού Περιθωρίου = (Καθαρά Κέρδη Εκμετάλλευσης / Καθαρές Πωλήσεις Χρήσης) X 100.

Αριθμοδείκτης Καθαρών Κερδών / Αριθμός Εργαζομένων = Καθαρά Κέρδη / Αριθμό Εργαζομένων.

Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Απασχολούμενων Κεφαλαίων = (Καθαρά Κέρδη Εκμετάλλευσης + Χρηματοοικονομικά Εξοδα / Συνολικά Απασχολούμενα Κεφάλαια) X 100.

Αριθμοδείκτες Ρευστότητας.

Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας = Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυχρόνιες Υποχρεώσεις.

Αριθμοδείκτης Ειδικής Ρευστότητας = (Κυκλοφορούν Ενεργητικό - Αποθέματα) / Βραχυχρόνιες Υποχρεώσεις.

Αριθμοδείκτες Δαπανών Λειτουργίας.

Αριθμοδείκτης Συσσωρευμένων Αποσβέσεων Πάγων = (Συσσωρευμένες Αποσβέσεις Πάγων / Πάγια - Γήπεδα προ Αποσβέσεων) X 100.

Αριθμοδείκτης Συσσωρευμένων Αποσβέσεων Μηχανημάτων = (Συσσωρευμένες Αποσβέσεις Μηχανημάτων / Μηχανήματα προ Αποσβέσεων) X 100.

Αριθμοδείκτης Αμοιβών / Αριθμός Εργαζομένων = Αμοιβές + Εργοδοτικές Εισφορές / Αριθμό Εργαζομένων.

Αριθμοδείκτης Καθαρών Πάγων / Αριθμός Εργαζομένων = Σύνολο Καθαρών Πάγων / Αριθμό Εργαζομένων.

Αριθμοδείκτες Διάρθρωσης Κεφαλαίων & Βιωσιμότητας.

Αριθμοδείκτης Ιδίων / Συνολικά Κεφάλαια = Ιδια Κεφάλαια / Συνολικά Κεφάλαια.

Αριθμοδείκτης Δανειακών / Συνολικά Κεφάλαια = Δανειακά Κεφάλαια / Συνολικά Κεφάλαια.

Αριθμοδείκτης Ιδίων / Δανειακών Κεφαλαίων = Ιδια Κεφάλαια / Δανειακά Κεφάλαια.

Αριθμοδείκτης Πάγων / Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις = Πάγια Στοιχεία / Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β - ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΕΙΣ, ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΩΝ.

1. ΙΔΙΑ / ΔΑΝΕΙΑΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ (ΙΚ / ΔΚ).

$$\ln |(IK/\Delta K)_x - (IK/\Delta K)_\delta| = 2,13 + 0,72 \ln t \quad R^2 = 0,94 \quad F = 201$$

$$(21,5) \quad (14,18) \quad DW = 1,98 \quad h_t = 0,72$$

2. ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΓΙΑ / ΑΡΙΘΜΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ (ΑΚΠ / Ε).

$$\ln |(AKP/E)_x - (AKP/E)_\delta| = 6,81 + 0,36 \ln t \quad R^2 = 0,77 \quad F = 33$$

$$(59) \quad (5,8) \quad DW = 1,42 \quad h_t = 0,36$$

3. ΣΥΣΣΩΡΕΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΠΑΓΙΩΝ (ΑΣΑΠ).

$$(ASAP)_\delta = 33,25 + 1,72 t \quad R^2 = 0,53 \quad F = 5,62$$

$$(7,77) \quad (3,49) \quad DW = 2,04 \quad h_t = 0,27$$

$$\ln (ASAP)_x = 3,25 + 0,28 \ln t \quad R^2 = 0,91 \quad F = 50,3$$

$$(16,3) \quad (3,32) \quad DW = 1,65 \quad h_t = 0,27$$

4. ΣΥΣΣΩΡΕΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ (ΑΣΑΜ).

$$\ln (ASAM)_\delta = 3,49 + 0,31 \ln t \quad R^2 = 0,97 \quad F = 173$$

$$(68,3) \quad (13) \quad DW = 2,18 \quad h_t = 0,31$$

$$\ln (ASAM)_x = 3,39 + 0,27 \ln t \quad R^2 = 0,90 \quad F = 43,6$$

$$(14,93) \quad (2,86) \quad DW = 1,5 \quad h_t = 0,27$$

5. ΑΜΟΙΒΕΣ / ΑΡΙΘΜΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ (Α / Ε).

$$\ln (A/E)_\delta = 4,04 + 1,61 \ln t \quad R^2 = 0,99 \quad F = 481$$

$$(7,2) \quad (6,8) \quad DW = 1,73 \quad h_t = 1,64$$

$$\ln (A/E)_x = 3,92 + 1,51 \ln t \quad R^2 = 0,99 \quad F = 598$$

$$(8,7) \quad (7,72) \quad DW = 1,27 \quad h_t = 1,51$$

t = Χρόνος.

R				
	1			
	0,74	1		
			1	
			0,91	1

R				
	1			
	-0,08	1		
	0,64		1	
		-0,65	0,99	1

R		
	1	
	0,99	1

R		
	1	
	0,64	1

R		
	1	
	0,99	1

R		
	1	
	0,61	1

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΑΠΟΔΟΣΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	0,63	6,30	4,44	3,95	2,04	2,04	-1,13	-0,16	1,06	5,91	6,60	6,34	6,97	6,20
ΑΠΟΔΟΣΗ ΣΥΝΟΛ. ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	6,37	7,36	7,48	7,68	4,66	6,71	2,48	6,27	6,93	9,12	8,22	10,09	10,88	10,43
Κ. ΚΕΡΔΗ / ΑΡΙΘ. ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ	ΘΝΙΑ	ΘΝΙΑ	78,78	25,41	-169,44	-164,82	-609,31	-499,76	-210,28	140,14	115,90	478,78	414,68	378,80
ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ	ΘΝΙΑ	ΘΝΙΑ	72,73	67,69	80,48	66,79	66,32	66,62	69,27	78,06	69,71	64,27	67,67	60,70
ΚΑΘΑΡΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ	ΘΝΙΑ	ΘΝΙΑ	4,28	0,67	-4,72	-5,39	-16,93	-6,93	-3,60	1,16	0,30	4,26	2,66	0,99

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΣΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ & ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

ΙΔΙΑ / ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΚΕΦΑΛΙΑ	26,99	28,43	24,72	22,98	27,27	24,29	12,29	6,12	9,71	52,61	36,62	19,63	31,40	26,67
ΔΑΝΕΙΑΚΑ / ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΚΕΦΑΛΙΑ	76,07	71,67	78,28	77,04	72,73	76,71	87,71	93,88	90,28	67,49	64,16	80,07	68,60	71,43
ΙΔΙΑ / ΔΑΝΕΙΑΚΑ ΚΕΦΑΛΙΑ	44,48	41,95	31,69	31,62	38,79	33,40	16,69	13,25	17,74	80,09	68,48	49,78	49,41	44,82
ΠΑΓΙΑ / ΜΑΚΡΟΠΡΟΣ. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	4,16	4,00	3,32	3,63	4,19	4,39	4,49	4,29	6,05	6,96	7,04	6,62	6,60	6,34

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

ΣΥΣΤ. ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ ΠΑΓΙΩΝ	40,66	41,36	38,66	38,94	41,67	43,30	46,64	47,69	47,34	61,02	63,63	66,97	62,62	61,66
ΣΥΣΤ. ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜ.	47,33	47,66	46,96	48,43	47,61	48,61	61,49	62,69	63,10	60,41	61,60	62,64	69,66	68,06
ΚΑΘ. ΠΑΓΙΑ / ΑΡΙΘ. ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ	ΘΝΙΑ	ΘΝΙΑ	224,76	2790,76	2630,01	4162,36	4402,69	4671,36	4999,69	6667,66	7194,63	7490,66	7426,76	6240,61
ΑΜΟΙΒΕΣ / ΑΡΙΘ. ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ	ΘΝΙΑ	ΘΝΙΑ	303,36	373,66	467,16	676,66	720,27	896,11	994,48	1106,16	1313,73	1601,74	1637,07	2330,73

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

ΓΕΝΙΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ	1,09	1,06	1,06	0,98	0,97	0,94	0,96	0,96	0,99	1,16	1,16	1,07	1,14	1,12
ΕΙΔΙΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ	0,62	0,62	0,67	0,66	0,64	0,64	0,49	0,60	0,62	0,67	0,70	0,67	0,71	0,72

Μ.Ο. ΔΕΙΚΤΩΝ ΚΑΛΩΣΗ

ΘΝΙΑ: Μη διαθέσιμα στοιχεία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΗ

- Borcherding, T. E., Pommerehne, W. W. and Schneider, F., (1982), "Comparing the Efficiency of Private and Public Production: The Evidence from Five Countries", *Zeitschrift Fur Nationalokonomie*, Supplement 2: 127 - 156.
- Caves, W. R. and Christensen, L. R., (1980), "The Relative Efficiency of Public and Private Firms in a Competitive Environment: The Case of Canadian Railroads", *Journal of Political Economy*, 88: 958 - 976.
- Davies, D. G., (1971), "The Efficiency of Public Versus Private Firms: The Case of Australia's Two Airlines", *Journal of Law and Economics*, 14: 149 - 165.
- Davies, D. G., (1977), "Property Rights and Economic Efficiency - The Australian Airlines Revisited", *Journal of Law and Economics*, 20: 223 - 226.
- Domberger, S. and Piggott, J., (1986), "Privatization Policies and Public Enterprise: A survey", *The Economic Record*, 62: 145 - 162.
- Dunsire A., Hartley K. and Parker D., (1991), "Organizational Status and Performance: Summary of the findings", *Public Administration*, 69 : 21 - 40.
- Hartley K., Parker D. and Martin S., (1991), "Organizational Status, Ownership and Productivity", *Fiscal Studies*, 12(2): 46 - 60.
- Kay, J. A. and Thompson, D. J., (1986), "Privatization: A Policy in Search of Rationale", *The Economic Journal*, 96: 18 - 32.
- Marsh, D. (1991) "Privatization under Mrs Thatcher: A Review of the Literature", *Public Administration*, 69: 459 - 480.
- Millward, R., (1982), *The Comparative Performance of Public and Private Ownership in* *Roll*, E. (ed), *The Mixed Economy*(London: Macmillan).
- Pescatrice, D. R. and Trapani, M. J., (1980), "The Performance and Objectives of Public and Private Utilities Operating in the U.S", *Journal of Public Economics*, 13: 259 - 275.
- Pryke, R., (1981), *The Nationalized Industries, Policies and Performance since 1968* (Oxford: Martin Robertson).
- Pryke, R., (1982), "The Comparative Performance of Public and Private Enterprise", *Fiscal Studies*, 3, pp. 68 - 81.
- Savas, S., (1977), "An Empirical Study of Competition in Municipal Service Delivery", *Public Administration Review*, 37, pp. 717 - 724.
- Vickers, J. and Yarrow, G., (1988), *Privatization : An Economic Analysis*, (Cambridge, Massachusetts: MIT press).
- Vining, R. A. and Boardman, E. A., (1992), "Ownership Versus Competition: Efficiency in Public Enterprise", *Public Choice*, 73, pp. 205 - 239.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Κατσουλάκος, Γ., "Αποκρατικοποίηση, Ιδιωτικοποιήσεις, και Ελευθέρωση Αγορών: Λίγη μεγαλύτερη προσοχή σε ένα αρκετά πολύπλοκο παιχνίδι", Οικονομικός Ταχυδρόμος, 31/10/1991.
- Μπήτρος, Γ., "Δημόσιες Επιχειρήσεις με Ιδιωτικοοικονομική Διαχείριση: Εφικτή Επιδίωξη ή Λεκτική Σκοπιμότητα", Εξπρές, 24/11/1991.
- Οικονομικός Ταχυδρόμος, "Ολυμπιακή Αεροπορία, νέα αρχή χωρίς σοβαρές προοπτικές", Οικονομικός Ταχυδρόμος, 19/5/1994, σελ. 86.
- Τρίγκα, Ν., "Ιδιωτικοποιήσεις Προβληματικών Επιχειρήσεων", Οικονομικός Ταχυδρόμος 19/5/1994, σελ. 22 - 30.

ΠΗΓΕΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

- ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Αναλυτικά στοιχεία Βιομηχανικών κλάδων για τα έτη 1978 - 1992
- ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Απολογισμοί των ετών 1978 έως 1992
- ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ "Η Ελληνική Βιομηχανία κατά το έτος 1978", 1979, 1992
- ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, "Μακροχρόνιες Στατιστικές Σειρές της Ελληνικής Οικονομίας", Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών, 1992.
- Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και αποτελέσματα χρήσεως των εταιριών του δείγματος κατά τα έτη 1978 έως 1991.
- Στοιχεία προερχόμενα από τον οικονομικό τύπο.